

— چیرۆک —

شەهیدانی
قلە لای
دەمدم

مستە فاساڵح کەریم

"چیرۆک"

شەهیدانی قەلای دمدەم

نووسینی

مستەفا سەڵح کریم

ئەندامی یەکیەتی ئەدیانی عێراق

١٩٦٠

بەغدا

نەقابهی مامۆستایان

ئەوا ساڵ بەرەو پاییز ئەپروات . کاتی گەلارپێزانە و لە ھەر لایەک سەیر ئەکە ی خەلکە و ھەلپە ی
کۆکردنەوہ ی بەروبوو می کشتوکالیە تی . ئەو ناوہ ھەمووی ھەر کەسە ی ئەیبینی لە ولاتی
"تەرگەوہر" و "مەرگەوہر" و "شنۆ" و "ورمی" ھەموو بەختیار و دلخۆشن کە سەرۆکایە تی
عەشرە تی "برادۆست" دراوہ تەوہ بە "ئەمیرخان"؛ ئەو ئەمیرخانە مەردە ی کە ناوی بەسەر ھەموو
زمانیکەوہ یە . باس باسی ئەمیرخان و قەلاکە یە تی، کە وا تازە لە تەواوبوونی بووہ تەوہ بە یارمە تی

تیره و هۆزه که ی، هه موو دلخۆشن به وه ی که " شاه عه باس " ئەم سه رهۆکایه تیه ی پی سپاردوو و ده ستیکی زی پرنیشی بو کردوو، له جیی ئەو ده سه براوه ی که چند سالی له وه بهر بریانه وه که له جه نگیکا بهر گولله که وتوو له یارمه تیدانی حاکی سۆرانا . زۆریان پی خوش بوو که ئەمیرخانی ده ست له پ زین ئەم قه لا کۆنه ی دمدی سه ره له نوی بو دروست کردنه وه، بو ئەوه ی له کاتی ته نگانه دا فریایان که وی . ئا له و کاته دا، ده مه ده می ئیواره یه ک پۆژ له ئاوابوونا بوو، زه رده به سه ر چیاکانی کوردستانا ئەتوت چریسه که ئالتونه و له تاریکه شه وا دیاره . تاقه سواریک له قه لای دمدمه وه به تاو ئەیکوتا به ره و گوندیکی پچوک که له نزیک قه لاکه وه بوو، تازه ش ئاوا کرابوو وه و زۆری دانیشتوانی له ورمیوه بۆ هاتبوون . سوار چ سواری؟ سه رتاپای له فیشه کا زه ردی ئەکرده وه . تا ده ست هه لگری که له گه ت . ئەتوت نه مامه و چوو به ئاسمانا ! ئەسپیکی کویتی له ژیرا بوو، سه ر و کلک گر، هه ر قابیل بوو به و شوپه سواری به سه رییه وه بوو که به ده ستیکی تهنه که ی گرتوو، به ده ستیکی تریشه وه تونگ جله وی ئەسپه کویتی گرتوو . تاوی ئەدا وه ک ئیشیکی زۆر په له ی هه بی تا گه یشته سه ر کانی و ئاوی له قه راخ گونده که وه . له پشتیه وه په له چناریک هه بوو . چوو ناویان و دابه زی و ئەسپه که ی به سه ته وه و خویشی به دیارییه وه دانیشت . ورده ورده، ژنان و کچانیش کانییه که یان به جی ئەهیشت و به گۆزه ئاوه وه ئەپۆشینه وه . ئیتر ئەوه نده ی پی نه چوو که تارمایی زه لامیک ده رکه وت . به ره ورووی ئەم ئەهات که نزیک بووه وه و شه وقی مانگه شه وه که لپی دا . چی ده رکه وی جوانی ! نه بکه ی، نه بخوی، سه یری سای گه ردنی بکه ی . کچیکی به ژنوبالا به رزی شوخ وشه نگ، خرنگه ی گۆبه رهۆکی دلی هه زاران سواری

وهك سوارهى ناو چنارى ئەهينايه جۆش .هەر كه نزيكتر بووهوه،خيرآ ئەم ههلسا و بهرهوپيرى
چوو .به دلتيكى خوشهوه پيى وت:

-ئوخهى !ئهمه توى فيان !هاتى .هەر ترسم بوو كه ئيمرو نه تبينم .

-بهلى، منم !عهودالبهگ !چون به خهياتا ديت كه نه يه م .تو يه كه لاوى برادوست .تو
تاقه كورپى "ئهميرخان" دلت بدهى به من و من پاريزگارى نه كه م .دهك ئەو دلّه بهر خه نجهر كه وى
ئه گهر وا نه بى .

-نه !گيانى عهدال وا مهلى .هەرگيز من نه وه م به خه يالا نه هاتوو، به لام ترسى نه وه م هه بوو
كه فه رمانت هه بى و نه توانى بمينى .

-به خوا هەر كه به مه حموودى نو كه رتا وه لامت بو ناردم، ئيتر له خوشيانا نه مئزانى چى
بكه م، كه ئەم ئيواره يه نه تبينم .تو ئەزانى له كه يه وه نه مديوى ؟

-ئا ... راست ئەكهى ده ميكه يه كترمان نه ديوه ... به لام خوت ئەزانى خه ريكي قه لاکه بووين،
ته واو كرنى قه لاکه له هه موو شتى گرنگتر بوو لامان .

-باسى قه لاکه ت كرد به خوا زورم پى خوش بوو كه شكور ته واوتان كرد پيش نه وهى باران
ببارى .به راست هيشتا ناوه وه ييم نه ديوه .ئوه و چونه ئەو قه لايه ؟

-راستيه كهى تا نه بينى نازانى چيه و چونه، به لام هه رچى به خه يالا هاتوو، باوكم تيايا
دروست كردوو؛ قوللهى شهر، قوللهى پاسه وانه كان، ژوورى زه خيرهى جهنگ، ژوورى

دهسوپپوهند، ژووری سهربازهکان، چهوزی باراناو و سارداو. قه لایه کی تریشمان تیا کردووه ههر له ناویا باوکم ناوی ناوه "قه لای نارین" نهوه یان هیی خوّمانه.

-ئوه ... خوژگه منیش تیا نه بووم له و قه لایه دا.

-تیا نه بی به پستی خوا ... به لام جارئ با نه ختی بکه وینه سهرخوّمان. نه و کا به یه کجاری

نه گوژینه وه قه لای نارین دواي زهماوهندیکی خوش.

ئیر کچه سهری نایه سهرپانی عهدالبه گ و هه ناسه ییکی هه لکیشا، نه ویش دهستیکی هینا به و

پرچ و نه گریجه ی خاویا تا دهستی که وته سهر چاو و بروی ههستی کرد فرمیسکی گهرموگور له

چاوه کانی نه که ونه خواری، زور به هیمنیه وه پیی وت:

-نه وه نه گریته؟! گیانه! نه و چاوه جوانانه بو گریان نه کراون. نه و جووته چاوه جوانه ههر بو

نه وه کراوه که چاوی کچه کوردی پی بناسرته وه له ناو هه موو جوانانا، که سهر به رزانه هه لیانبینی

و بیبرته چاوی دوژمن. پیم بلئ بو فرمیسکیان پیا دپته خواری؟

-چی بی له توی بشارمه وه قه لا به رزه که م! به خوا نه ترسم پیک نه گهین و خوشه ویستییه که م

به رمه خاکه وه له گه لما.

-چون؟! چون شتی وا دی به بیرتا؟! تازه هیچ کوسپیک نییه له ریمانا. له دهر به دهری و

کویره وهری و نه م شاخه و شاخ رزگارمان بوو. قه لاکه مان ته واو کرد. تازه ئیر هیچ هیزیک نییه

له جیهانا لیکمان جیا بکاته وه.

-ده شهرت بې منيش به تو نه بې شوو به كه سى تر نه كه م ... نه گهر بو تو نه بې كفنه كه م

به رگى بووكينيم بې ، به لام دلم زور بيارامه، هه رده مه ي شتى نه بيستم و كارم تى نه كا.

له پر خشپه يه ك هات له ناو چناره كانا . خيرا عهدالبه گ ده ستي دايه ته فنه گه كه ي و فيشه كي

برده بهر لولو كه ي و خو ي ناماده كرد و نه پرانى :

-كيى زه لام؟ كوژراى!

كابرايه كي چه ته ولى ره شتاله هه لسايه سهر پى و به زمانى كي تيكه لوپيكه له وه :

-منم گه ورم ! منم مه حموودى نو كه رت، "مه حموود كيهه كانى."

-چيت نه وى خوله؟ نه وه بو هاتووى به م شه وه؟

-ميرم ! به خوا باوكت فرمووى له ههر شوينيك بى ، بيم به دواتا؛ چونكه كارى پيت هه يه .

-ده پرؤ سهر كانيه كه . وا منيش سوار نه بيم و ديم . عهدالبه گ ده ست نه كا به كردنه وه ي

جله وى نه سپه كه ي له چناره كان و روو نه كاته فيان و پيى نه لى :

- با بتخه مه پاشكووم و بته مه وه بو ناودى .

به لام كچه به تورپه يه كه وه نه لى :

-هيشتا كچانى برادوست وا يان لى نه هاتووه له كه س بترسن .

ههر وا نه لى و ده ست نه كا به بهر باخه ليا . له ژير سوخمه كه يه وه خه نجه ريك ده رته هيني و

به رزى نه كاته وه ، مانگه شه وه كه لى نه دا نه برى سكيته وه له بهرچاوى عهدالبه گ . نه ميش ده ست

نه كاته ملي و ناوچه وانى ماچ نه كا و پيى نه لى :

-ئەبى ئەمىرخان بوو كى وهەى بى!

به لآم قىان سەر ئەنیتە بناگوپى عەودالبەگ و ئەچرپىنى:

-به خوا من زۆر له خولهى نۆكەرت ئەترسم .پشتى پى مەبهسته .ئەتواری باش نابىنم .

-بۆ ؟ چى كردووہ؟!

-راستىيەكەى گەلىك جار كه ناردووته بۆ لای من، دەوروخولم ئەدا و هەندى جار قسەى

واشى دەربرپوه كه بۆنى ئەوهى لى بى، دلى پىمەوه بى، به لآم من هەر به بى ئەهمىيەت تەماشام

كردووہ و به تۆشم نەوتووہ، به لآم ئىمشەو به يەكجارى دلم لى پىس كرد ؛ چونكه به خشپەكەيدا

ديار بوو كه خۆى گرتبوو لىمان .

-كچى !دە وس به ! شتى وا چىيە ؟ !خوله كىهەكانى نۆكەرم بى به وه دلى لى پىس بكەم .به

سەرى ئەمىرخان بزەنم له كانى دلىيەوه به چاوى خىانەت تەماشات ئەكات، هەموو

پەراسووہكانى سوور ئەكەم به خەنجەر .جارى بەدوعا .

ئەمەى وت و مامزەى دا له قەبرغەى ولاخەكەى و کوتاى .هەر له تاوى غارا بانگى كرد:

-مەحموو !دوام كەوه با برۆين!

به جووته پرويان كرده قەلا .كه پاسەوانەكان ناسىيان دەرگايان لىكردنەوه و چوونە ژوورەوه .

گەلى له پياوماقوولان و سەردارنى كورد له ديوەخانى ئەمىرخان دانىشتبوون .دەستەيەك

خزمەتكارىش كه له فېشەكا زەرديان ئەكردەوه، هەموو دەست لەسەر مشتوى خەنجەر

پراوەستابوون و چاوەرپى فەرمانيان ئەكرد .هەرکه عەدالبەگ خۆى كرد به ژوورا و سلاوى كرد،

گهلی له دانیشتوان بهرزه پێ هه لسان له بهری تا دانیشیت . ئیتر باوکی بێ ئه وهی لێی بپرسی له کوی بووه ، پرووی کرده دانیشتوان و وتی :

- هه موو لایه کتان ئه زانن که میلله تی ئیمه سه ری بو که س شوپ نه کردوو و ملی دانه نه واندوو و بو باری بێگار و ئاشکراشه که هه ریه کی له ئیمه نیشانه ییکی جهنگی پپوه ماوه و جیبرینیکی له له شا هه یه له رپی خاکی کوردستانا، له پیناوی ئازادی و سه رفرازیدا .

- به لێ ... به لێ گه وره م راست ئه فه رمووی .

- ئیستاش که من هاتمه وه بو ئیره و پیتان شادبوومه وه ، گه زگه ز بالام کرد به وهی که ئه گه ر بشمرم با له خاکی خو ما بنیتریم .

- مه رگی ئیمه له پیش تو دا ئه بی میرم ... هه موومان سه رمان له ریتایه !

ئه میرخان نه فه سیکی دا له قلیانه که ی و پرووی تی کردنه وه :

- له گه ل ئه وانه شا من بیرم له وه کرده وه که پپو یسته ئیمه هه میشه ئاگامان له دو اړوژ بی و ئه وه بزاین که رینگای به ئاواتگه یشتنی کورد به نیرگس و ریحانه نه چینراوه ، به لکو و هه زاره ها چقل و درکمان له سه ر پیدایه ؛ له بهر ئه مانه ئه وه بوو که بریارمان دا به هیممه تی مه ردانه ی ئپوه قه لاکه تازه بکه ینه وه و سه ری خو مانی تیا کز بگرین و چاوی دوژمنی پپو بترسینین و به ئازادی تیا بژین .

عه ودالبه گ زور باش پرووی کردبووه باوکی و گوپی لێ گرتبوو . هه لیدایه و وتی :

- به لێ ، بابه .. ئه مه راسته .. ئه م قه لایه نیشانه ی سه ختی گرتنی خاکی کوردستانه ، به لام هیچ

بووه که بیته هوی ئه وه جه نابتانی پپو زیز بووبن .

-کورم!

دهستیکى راکيشا بۆ پياوانى کورد.

-من ئەمانەم لە گە لا بى، هيج شتى نيه پەستم بکات، بە لام وه کوو زانیومانە ناحەزە کانمان بە
تایبەتى " پیر بوداقبەگى ئازەربایجان " لای شاه عەباس بۆیان تیچاندووین، که گوایا من ئەم
قەلایەم بۆیە سەرلەنوێ دامەزراندوووە تەووە که نیازی یاخیبوونم هەیه لە شاه . ئەویش بە هەموو
پراویژ و تەگبیریکیهوه وه لامى بۆ ناردووم که بیست هەزار چەتەى جەلالى که لە خاکی
عوسمانیهوه هەلاتوون و " قویوجى مراد پاشا " پراویناون، ئەبى هەشت هەزار کەس لەم
پیاوخراپانە بهینمە ناو ئیوهوه و لە گەل ئیوهدا هەلسن و هەموویان لە ولاتى برادۆست نیشتەجى
بکەم.

یەکی لە ناودارانى شنۆ دەستى دایە خەنجەرە دەبانە دەسکسپیه کەى و هەلیکیشا و وتى:

-سویند ئەخۆم بە خاکی کوردان، بە نوکی تیزی ئەم چەکەى کوردستانم پى پاراستوو، مەگەر

بە سەر لاشە کەما باز بدەن و بین لەم خاکەدا کورپىنى بکەن.

عەودالبەگیش دوابەدوای ئەو وتى:

-بە سەرى ئەمیرخان قەستەم، تا خوینم نەپژىرى، نەیهلم پیاویکی قزلباشى و جەلالى لەبەر

ئاوینەى قەلای ناریندا دەست بە سمیلیا بهینى.

ئێتر یەک یەک پیاوانى دیوهخان بریاریان لە سەر ئەم دوو سویندە بوو . لە دوایدا، ئەمیرخان

پرووی تى کردنەوه و وتى:

-پرس و راویژ باشه .بۆیه م کۆکردنه وه تا له مه به ستان بگه م .ئه وا تیگه یستم که هیچتان له وه بیره دا نین که ئیمه سه ر بۆ فه رمانی شا دانه وینین .که واته با ئه مجاره ش له پیناوی کوردستانا ئه م جه نگه ش بکه یین .یان مردن به به رزی، یان ژیان به نازادی .هه رکه ئه مه ی وت، بریسکه ی خه نجه ری هه لکیشر او له هه رچوارلا وه ئه توت بروسکه ی ئاسمانه و چه خماخه ئه دا .به م پییه ، بریار در له سه ر جه نگ و به ره له ستکردنی فه رمانی شا .

بۆ رۆژی دوا یی، ده ست کرا به گواستنه وه ی چه ک و زه خیره بۆ ناوقه لا .هه ر پیاوی ده ستی تفه نگی پی ئه گیرا، مه ردانه روه ی کرده قه لاکه و لای ئه میرخان په یمانی جه نگی دا تا مردن . عه ودالبه گیش پاش پرس ی باوکی، مالی قیانی خو شه ویستی به خا ووخیزانه وه له نا و دپیه که وه هی نا بۆ قه لاکه و له قه لای نارینا دایه زانندن که جپی دانیشتنی ئه میرخان خۆی بو و .ده سکه را به پیکه یینانی ریگه دانان و چۆنیه تی جه نگ و خو پاراستن .ئه میرخان قولله کانی دابه ش کرد و له هه ر قولله یه کیانا یه کێ له دلیرانی کوردی کرد به سه رکرده ی قولله که و چه ند پیاویکی تری خسته ژێرده ست بۆ ئاماده بوون بۆ رۆژی جه نگ، جه نگی ژیان و مردن!

له دوا ی ئه م ریگه خسته ، هه مووی دوو رۆژی پی نه چوو که پاسه وانی سه ر بورجه کان به که ره نا له شکر ی نا و قه لای ئاگادار کرد که له دوور هی رشی له شکر ی دوژمن تۆز ئه کات .ئیتر ده سه به جی ده رگای قه لا داخرا و ده ست درایه تفه نگ و تۆپچییه کان خو یان دایه پال تۆپه کانیان و ناوقه لا کشومات بو و .نه ده نگ ما، نه چرپه .ئه وه نده ی تری پی نه چوو که ده نگیک له سه ره وه به رز بو وه وه :

-تاقه سواریک ئالایه کی سپی هه لکردوو و نامه یه کی به دهسته وهیه دیاره ئه یه ویت بیگه یه نی به

"خان".

ئه میرخانیش که گوئی له م بانگه وازه بوو، سواریکی نارده دهری قه لاکه، که بچی ئه و نامه یه بهینێ. ههر که بۆیان هینا، هه لیچری و دهستی کرد به خویندنه وهی به دهنگی بهرز و سهردارانیش

هه موو گوئیان راگرتبوو:

"بۆ سه روکی حکوومه تی ته رگه وه پ و مه رگه وه پ و ئورمی و شنۆ"!

سهرداری عه شره تی برادۆست ئه میرخانی مه زن!

ئه وا هه شت هه زار سواره ی جه لالیمان نارده له ژیر فه رمانایه، بۆ ئه وهی خۆتان یان عه ودالبه گی

کورپتان له گه ل هه ندی له سهردارانی برادۆست و دووسه د سواریکتان له ته کیانا بن و بچن ئه م

لیقه و ماوه هه لاتوانه جیگیر بکه ن. ئه مه بۆ جاری دوومه ئه م فه رمانه تان پی ئه سپیرم ئه بی به

زانایانه یی و توانایی خۆت بیه یته سه ر و به پیچه وانه وه ته گه ر ههر له سه ر ئه و بروایه ی که نابی

جه لالی له کوردستانا بن، ئه وا حه سه نه خان ئاماده یه بۆ جه نگی.»

نامه که به ئیمزای شاه عه باس بوو. ههر که له خویندنه وهی بووه و سه ریکی بهرز کرده وه، وه ک

چاوه رپی قسه یه کیان لی بکا، له ناکاوا دهنگ له هه رچوارلاوه بهرزبووه وه که بستی خاکی خۆمان

به بیگانه نادهین، شاه نیازی خراپه له م کاره دا و هه رگیز به مه قایل نین. له هه موولاوه ئه م قسانه یان

ئه کرد.

ئەمىرخان لە سەر ئەم بىرپارەيان نامەيەكى بچكۆلەي نارد بۆ حەسەنخان و تىي گەياند كە يان بگەرپنەو دواو، يان ئامادەبن بۆ شەر.

لە بەرەبەيانا شەر داگىرسا. ئەو قەلايچەيەي بە دەست عەودالبەگەو بوو، ئەو پۆژە پالەوانىتتەيان نواند كە شايانى ئەو بى پشتاوپشت كورد بە شانازىيەو بىگپرنەو؛ چونكە هيچ تەفەنگچىيەيان گوللەيەيان بە خەسار نەئەدا، هەموو گوللەيەيان، يان جەلالىيەك، يان كلاسوورىكى لەسەر ئەسپ حەوا ئەدا و ئەيكوتا بە زەويدا. كاريكيان پى كردن با بە دەواري شەرى نەكردبى. فيانىش خىراخىرا عەمارى تەفەنگەكانى بۆ پر ئەكردنەو و هانى ئەدان:

-پۆژىكە و هەر ئەمرو دەرسىكيان دا بە دوژمن هەرگىز لە بىريان نەچىتەو.

عەودالبەگىش دەستى ئەنا بە پەلەپىتكەي تەفەنگا و گابۆرىكى ئەخستە ناو دوژمنەو. ئىنجا، بە

دەم پىكەننەو پەروى ئەكردە فيان:

-فيان! گيانى من! نموونەي بەرزى كيژۆلەي كوردستان! ئەو گوللەيەي تۆ بۆم بخەيتە عەمارى

تەفەنگەو، گەر راستەوخۆ بە سەردلى دوژمن نەكەوى، شەرته بە گوللەي نەزانم.

بەم پىيە، چەند پۆژى شەر دەوامى كرد بە گەرمى. كوردانى ناوقەلا لە هيچيان كەم نەبوو.

خواردەمەنيەكى زورىان لەلا بوو و بە ژىرزەويدا خەندەقىش هەلكەندرابوو بۆ سەر كانى و

ئاويكى خۆش كە دوژمن هەرگىز پىي نەئەزانى. ئالەو شوينە بە سەربەستى ئاوى پىويستى خويان

بە ژىرزەويدا ئەهينا. بە پىچەوانەي قزلباشىيەكانەو كە بەرەللا بوون و وەك بە دەشتەو بن وابوون

له بهرچاوی شه پرکهره کانی ناوقه لا. له بهر ئه وه ، ئه وه ندهی نه خایان که "حه سه نه گ" ی سه رکرده ی له شکری دوزمن هاواری لی هه لسا و په نای برده بهر شاهه باس که فریای بکه ویت.

دنیا سارده، بایه کی هه یه تف هه لدهی ئه یهستی. ئه وانهی که دهست و چاویان ئه شون، ئه بی ماوه یه ک فوو بکه ن به دهستیانا نه ک بیهستی. میرئاودالخان "له گه ل عه ودالبه گی کوری ئه میرخانا ئه هاتن و ئه چوون و پیلانیان بو ئه م جهنگه دائه نا و بیریان له دواروژیکی پر به ختیاری ئه کرده وه. به دم هاتوچوو میرئاودالخان پرووی کرده هاوړیکه ی و وتی:

-میرم راست ئه که ی، ئیمه ش هه موومان له و براویه داین که ئه بی ئه م خاکه پاک بکه یه وه. ئنجا ، پیاو له روژیکی وادا بشکوژریت قهیناکات له پیناوی بهرزیتی ولاتیا.

-ئه ری ئه وه ئه و گرمه گرمه چیه له قولله کانه وه؟ ئه ها! سه یرکه یاساوله کان که وتنه خویان ئه وه بوژی نه که ش خه ریکه فوو ئه کات به که ره ناکه یا، دیاره شتیک بووه.

-ده با بچین بو لای باوکم بزاین چیه.

هه رکه به جووته گه یشتنه لای ئه میرخان، پناویک نامه یه کی پیشکه ش کرد به ئه میرخان و وتی:

-گه وره م له شکریکی یه گجار زور گه یشتنه به ره وه تا چاو بر کات چادریان هه لداوه، ئه م

نامه یه شیان به تیریکه وه هه لداوه بو ناوقه لاکه. فه رموو بزاین چیه؟

میر دهستیکی نابووه بهر پشتینه که ی و خه نجه ره مشتما هییه که ی به و لادا لا دابوو،

زه رده خه نه یه ک گرتی و پرووی کرده میر ئاودالبه گ:

-ئا بزانه ئەمجاره چىيان ليمان ئەوى؟ دياره ئەبى گورھەلکەنيان زور له گەلا بى پاش ئەو

کارههاتهى بهسەريان هينرا.

ئاودالبەگ که نامەکهى کردەوه .بيوهستان دەستى کرد به خویندنهوهى:

"بهپى فهمانى شا وا چواردهورەى قەلا ئەگرم ... لهشکریکم له گەلايه بيست ئەوهندهى

هيزى ناو قەلاتانه ... هيج دەر فەتتان نيه .ئنجا، بۆ ئەوهى خوین نه پڕیژرى، داوات لى ئەکه م

ته سلیم بى و دەرگای قەلا بکه يتهوه و قەلاکه به جى بهیلى؛ ئەگينا له پاش بيست و چوار

سه عاتى تر قەلا ئەدهينه بهر بومبا و گولله تۆپ."

ئاودالبەگ له دامینى نامەکهوه، ئەمهشى خویندنهوه :

"سه رکدهى لهشکر وهزيرى ئەعزەم موعته ميدوددهوله، پوژى پینجى کانونى يه که م سالى

۱۶۰۸م پیکهوتى بيستوشهشى شهشه لانى (شعبان) سالى ۱۰۱۷ هيجرى."

ئەميرخان سه رىكى بادا و له بهرخويهوه وتى:

-هەر ئەوه ماوه شاهعه باس خوشى ته شريف بهينى، بهلام ئەبى هه موو دنيا بيزانى که

سه ردارانى برادوست نه مل بۆ وهزيرى ئەعزەم که چ ئەکه ن و نه کړنوش بۆ شاهعه باس ئەبه ن .

سه رىکه و هيناومانه .يا سه رکه وتن و حه قوه رگرتن، يان خوبه ختکردن و کوشتن.

هەر له قسه کهى بووهوه، خيرا ئىتر بيوهستان دەستى کرد به فرمانده رکردن و جيقايمکردن و

دابەشینی زه خيرهى جهنگ و پیکخستنى چونیيه تى بهر بهرەکانى و دانبه خوداگرتن.

-ميرى خوشه ويست! عه ودالبەگ! ده نه ختيک بنوو، وه ره سه رکه سه ر پانم.

-گیانی من فیان! کاتی نوستن نییه . کاتی ئەوہیہ کہ ھەرچاویکم بکہم بە دووان و خەو لە چاوم
حەرام بکہم.

-ئاخر گیانہ کہم وا بۆ چوار مانگی تەواو ئەچی ئەم قەلایە دەورە دراوہ و قزلباش و جەلالی وەک
جانەوہر گەمارۆیان داوہ، تۆ لەم ماوہیەدا کەمیک تامی حەوانەوہت نەچیشتوہ.

-فریشتە ی شیرینم! ناوخۆش گیان! خۆ تۆ لە من زیاتر ھیلاک بووی، تۆش لەم چوار مانگەدا
ئەم قەلایچەییە منت بەجی نەھیشتوہ . یان خیراخیرا باروت و گوللەت بۆ ھیناوین، یان نان و
ئاوت بەشیوہ تەوہ بە سەرمانا، یان بریندارەکانت بۆ تیمار کردووم.

-ھیوای دلە رەنجەرۆکەم! ئەمانە ی من ھیچی بەوہ نابێ کہ تۆ ھەر شەوہ نا شەوی بە خۆت و
تاقمی تەفەنگچی پێشمەرگەوہ خۆت فری ئەدەیتە ناو ئەو ئاگرە سوورەوہ و شەبە یخونی ئەکە ی .
ئەزانی حالم چییە تا تۆ دیتەوہ؟

-رەنگە بزەنم؛ چونکە خۆشم لە کاتیکا کہ تیری ژەرراوی ئاراستە ی سنگی دوژمنان ئەکەم، لە
کاتیکا بە ناو رەوہ و لاخیانا خۆم ئەم بە چادرەکانیان، لە کاتیکا کہ لە پشتموہ خۆمان فری ئەدەینە
سەر پستی یاساوەکانیان و بەیدەستیان ئەکەین . بە کورتی، لە تەنگانەم و لە سەرکەوتنما پاش
کوردستان تاقە یەک ناو بە دلما دیت و لە قورگی خنکاوما ئەمینیتەوہ کہ ئەویش ناوی تۆیە؛ لەبەر
ئەوہیانە کہ زۆرتەر ھەول ئەدەم ھەر جارێ بە سەلامەتی بیینەوہ.

-دە باشە پوناکی چاوی فیان! کەواتە با ھەر دووکمان کەمیک بنوین . بە تاییەتی ئەوہ ماوہیەکی
کەمە دەنگی تەقە کز بووہ . دیارە کہ دوژمنانیش لە خرپە ی خەوان.

-کهواته باشه سه عاتیک ته نوم، به لام با یاساوله کانی قولله ی خویمان ته می بکه م زور ناگادار بن.
له قوربینیکی قه لاکه وه فیان پراکشا و خهوی لی کهوت .عهودالبه گ مشکیه که ی سه ری خوی
پیا دا و خوشی چووه سوچینکی تره وه .تفهنگه که ی له پال خویه وه پراکشا و کلاوه که ی هینایه
سه رچاوی و بیده نگ بوو.

له کاتیکا که عهودالبه گ و فیان له م گفتوگو بیه دا بوون، ناگیان لی نه بوو که خوله کیهه کانی
چون لیوی خوی ته کرؤشت و پریشکی ناگر له ناوچاوانی ته باری و خیراخیرا به توره بیه که وه
فیشه کی ته برده بهر لووله ی تفهنگه که ی، به لام دیار بوو که زور بیئارام بوو .زوری پی ناخوش بوو
که هم دوو شوخه وا پهیمانپهروه ر و دلداری راستی یه کتر بن .ههر بیری له وه ته کرده وه چون
توله یان لی بسینی له دوای لیکدانه وه یه کی زور، له دلی خویا وتی:

-شهرته نه هیلم به خوشی بیخون، به لام ناشتانکوژم به دوو گولله و ببرینه وه .ته بی بریار بی به
تینویه تی بتانخنکینم .ههر هم خه یاله ی به بیرا هات، کوتوپر چووه لای فه رمانداری دابه شینی ئاو
و پرسى پی کرد که ریگای بدات ته مجاره نوره ی تهو بیت به ژیرزه وییه که دا بروات بو کانییه
دووره که و ئاو بهینیت .ئیتر تهو رویشتنه بوو که رویشت .هیچ دیار نه بوو .کاتی که عهودالبه گ
راپه ری له خهویکی گران، خیرا بانگی کرد:

-مه حموود! مه حموود! ته وه کوا مه حموود!؟!

یاساوله کان ته مه یان وت:

-به خوا چووه خواره وه نازانین.

ئىتر دەستبەجى ئەمىش ھاتە خوارى و پرسى کرد تا تىيان گەياند . لەمە زۆر سەرى سورما خىرا
پياوئىكى نارد بە دوایا . پياو رۆيشت و نەھاتەوہ . لەبەر ئەوہ برىارى دا ھەر چۆنى بى خۆى بچى
بۆ تاقىکردنەوہى سەركانىيەكە و بزانی خولەى نۆكەرى و پياوہكەى تری چىيان بەسەرھات .
وردەوردە بە ژىرزەمىنەكەدا رۆيشت تا نزىك بووہوہ لە زاركەكەى . لىرەدا ئىتر كەوتە خۆى و
زۆر بە ھىمنى و بە ئاگادارىيەوہ ئەرۆيشت . لەپر گوئى لە دەنگى خولەى نۆكەرى بوو كە بە
پياوہكەى تری ئەوت:

-بەلى ... من كانىيەكەم پىشان قزلباش دا ... من ھىنامنە سەرى . با ھەموويان لەناو قەلاكەدا لە
تىنوا بىخنىكىن ... با عەودالبەگ زمانى وشك بى و توانای مژىنى گۆناى قىانى نەبى . خۆ من شىت
بووم . مېشكەم تەقى ئەمەندەم گوئى لە رازوخوازيان گرت لە قوللەكەدا و لىوى خۆم كرۆشت .
ئەگەر بموئرايە شەرتە پارچە پارچەم ئەکردن .

عەودالبەگ گوئى لى بوو كە پياوہكەى تری بە دەست قزلباشەكانەوہ خۆى رائەپسكان و
ئەيوت:

-بەرمەدن با ئەم خائنە ناپياوہ ناپاكە بكوژم ، جا چىم لىئەكەن لىم بكەن . لەگەل قسەكەى تەواو
کرد ، عەودالبەگ گوئى لە ھاوارىك و نالەيەك بوو . خولەش دوابەدواى ئەيوت:
دە بخۆ ! ئەوہ گۆرت بى ! تازە من بە تەماى چىم . بە خوا ھەر كامىكتان بىنە سەر ئەم ئاوە
ئەبى ئەم شىرە بكەم بە ورگىيا .

عهودالبه گ تی گه یشت که مه حمود کیهه کانی چه په لی خو فروش پیاوه برادوستییه مه رده که ی

کوشت .هه رچونیک بوو خو ی زهوت کرد و پاشه و پاش گه پرایه وه بو ناو قه لا و پیی وتن :

-ئیتیر ئاوی خوار دنه وه مان نه ما .دهست بگرین به و نه خته ئاوه ی له چاله کانا هه یه .

شه وه .تاریکه .چاو چاو نایینی .چراکانی ناو قه لا گه لیکیان کوژینراونه ته وه تا دوژمن شوینی ته قه

نه دوزیته وه .تاکوته را چرای داگیرساو هه یه له هه ندی له و ژوورانیه که نزم و قولله و

پهنجه ریه یان تیا نییه پروناکی بدات .سه ربازه کورده کان به یه کا دین و ئه چن .به شیکی زوریشیان

لالوپال لی که وتوون .یان بریندارن، یان له تینوانا زمانیان نییه .ئه میرخانیش رۆژ به رۆژ قولله به

قولله، ئه م قه لایچه ئه و قه لا ئه گه ری و سه ربازه کان به سه ر ئه کاته وه و هانیان ئه دا که دان به خو یانا

بگرن، پاش ته نگانه شادمانییه و خیراخیراش پیی ئه وتن :

-هه رکه سیکیش له خو ی رانایینی شه ر بکات، یان براوی به هیزی ئیمه نییه و دلّی گوړیوه

فه رموو ده رگای قه لای بو ئه که ینه وه براوت ته سلیم بی .

به لام ئه و کورده مه ردانه که هیی وایان بوو بو دلّوپیک ئاو چاوی راستی خو ی ئه به خشی، ئه و

زمانه په لاسه یان ئه هینایه ده ره وه و ئه یانخسته وه ناوده میان و ده ستیان ئه دایه شیر و تیریان .له

رووی ئه میرخانا به رزیان ئه کرده وه و ئه یانوت :

-میرم !گیانی ئیمه له گیانی ئیوه شیرینتر نییه .ئه گه ر مردن بی، با هه مووان پیکه وه بین .ئه گه ر

رزگاری و سه رکه وتیش بی، با بیبه ش نه بین .با شاده مه رگ بین به بینینی ئالا که مان .

ههروا ئه میرخان شوینه کان گه را تا گه یشته قه لایچه که ی عه ودالبه گی کوری که سهیری کرد وا سهری فیانی خستوو ته سه ررانی و ئه میش چاوه گه شه کانی تی برپوه و دهستی ناو ته ناودهستی، به لام زور بیهیز و لاواز دیاره. هه رچهن دی کرد، پرکیشی نه کرد بجیته پیشه وه. له په نایه که وه وه ستا که ئه وان نه بیینن. گوئی لی بوو عه ودالبه گ ئه یوت:

-په ریبه که ی به هه شتم! کوا زهرده خه نه ی رۆژانت؟ بو کوی چوو ئه وه هه موو سووراییه ی سه ر گونات؟ کوانی هه لپه و په لاماردانی شه وانت؟! تینویه تی بو وای لی کردی؟! کئی عه ماری تفه نگم بو پر کا ئیتر فیان؟! لیت ناگرم خونچه ی سیسبووی باخی خوشه ویستیم! لومه ت ناکه م ماوه ی ده رۆژ به ئاوی بوگه نی باراناو و ئاوی به فری تواوه ی چاله به فر راتبوارد له گه لمانا. ئه مه ش بو ده رۆژ ئه چی که ئه ویشمان نه ما. ئه وه ده مه کشمیشییه جوانه ت ته رایی نه دیوه. لومه ت ناکه م چونکه منیش کسپه له سه ر دلمه وه دیت. وا زمانم وشک ئه بی. شه رته سویند ئه خوم به و خوشه ویستییه ی که پیوه ی ناو نراوی، به و جوانییه ی که یه زدان پیی به خشیوی، به رهنگی هه لبرکاوت و گوئی پوکاوت، ئه بی ئیمشه و ئاوت بو بینم ئه گه ر له باره گای دوژمن هیناومه، یان ئه وه تا سه رم دائه نیم له پیناوی ئه م ئازار و سزایه ی که وا به به رچاومه وه ئه یچیژی!

فیان چاوه کانی کرده وه و دهستی عه ودالبه گی پراکیشا. ئه یویست نه هیللی پروات و خوی نه هاویته قورگی دوژمنه وه، به لام بیسوود بوو؛ چونکه ئه م سه ری فیانی له سه ر رانی لابرده و هه لسا. هه رکه ویستی له قه لایه که بیته ده ری، له پر چاوی به باوکی که وت. ئه ویش به بی وه ستان پرووی تی کرد:

-کورم! گویم له سوینده کانت بوو. به رهه لستیت ناکه م. به رخی نیر بو سهر برین باشه. چه ند

پیاویکی چابوک له گه ل خوتا به ره و خوا ئاگای لیت بی.

-به لی گه وره م.

عه ودالبه گ ئه مه ی وت و هاته خواری. پینج لاوی ئازای به جه رگی هه لبرارد و هه ریه که ش
جه وه نه یه ک و سی مه تاره یان هه لگرت و چه کی پیوستی چی بوو دایان له خو یان و سهر و دوو
سی چه قوی تیژیان کرد به به رپشتینه کانیا و بیده نگ سوو چیکی ده رگای قه لاکه یان بو کرایه وه و
چوونه ده ره وه.

به خو خشاندن به زه وییه که دا و به ماته ماته رویشتن تا نزیک ره شمالتیک بوونه وه، که به دیار
کانیه که وه هه لدرابوو. هه موو سهر بازه کان نوستبوون، جگه له دوو یاساؤل نه بی که له به رده میا
ئه هاتن و ئه چوون. هه ر یه که مینیان که پرووی کرده ئه مان، عه ودالبه گ به هه موو هیزی خو ی
چه قویه کی تیژی تی گرت که راست چه قیه سهر دللی و به ده ما که وت به زه ویدا. یاساوله که ی
تریان که ئه مه ی دی، ئاویری دایه وه بزانی ئه مه چیه. له پشته وه یه کیکی تریان خو ی فری دایه کولی
و دای به زه ویدا و تا نه یکوشت وازی لی نه هینا. ئنجا، هه رشه ش زه لامه که هه ریه که یان له
لایه که وه هاتنه سهر کانیه که به ماته ماته و بیخشیه. جه وه نده و مه تاره کانیاں پر کرد له ئاو. پاش
ئه وه ی خو شیان تیر ئاو یان خو ارده وه، ئنجا به هیواشی کشانه دواوه به ره و قه لا!

ناوقه لا بوو به هه راوه وریایه ک که هه رگیز چاوه ران نه ئه کرا. ده ست کرا به دابه شینی ئاوه که قوم
قوم به سهر نه خوشه کان و بیه یزه کانا که بو ئاو په ریشان بوو بوون. ئازایه تی و لیووردنی ئه م

قاره مانانه لیږدا له لوتکه ی هره بهرزیدا دیاری ئه دا . ئه میرخان به دهستی خوئی ئاوه که ی ئه دانئ .
به هره که سیکی ئه دا، تکای له ئه میر ئه کرد که پیدا به ئاوه له که ی، ئه و په ریښانه . عه ودالبه گیش
مه تاره یه کی برد بو لای " په ریزادخان" ی دایکی که له قه لای نارینا بوو . تکای لی کرد نه ختیکی لی
بخواته وه و ئه وی تری به ری بو قه لای یچه که ی خوئی بیدات به فیان و به سه ربازه کانی .

په ریزادخان چووه ژوورسه ری فیان که وه ک دره ختیکی سه وز و ئاوی لی برابئ . وای لی هاتبوو
ئو په نگه جوانه ی ژاکابوو . یه ک دوو دلۆپ ئاوی تکانه ده می . لیوه کانی پی ته ر کرد و زمانئ
که میک که وته گه ران . ئیتر ورده ورده ئاوه که ی ئه کرد به ده مییه وه تا به ته وای ههستی پی کرد که
فیان تینویه تیه که ی شکا و چاوه کانی هه لپری . ئنجا، چوو به لای سه ربازه کانه وه . ئه وانیش
مه تاره که یان وه ک یه ک له ناو خوینا به ش کرد . کاتی عه ودالبه گ هات بو لایان و سه پری ئه و
چاوانه ی کرد که هه مووی به رامبه ر به و هه لیانه ینا بوو، تی گه شت که تا چ راده یه ک ئه و سه یرکردنه
مانای سوپاس ئه گه یه نی، به تاییه تی چاوه کانی فیان .

به لام ئه م شادییه و ده مپاراو بوونه زوری نه خایان . هه ر بو رۆژی دواپی که جهنگ دهستی پی
کرده وه و قه لا درایه به ر گولله توپ و تفهنگ، ناو قه لا شله ژایه وه . تینویه تی کاریکی زوری کرده
سه ریان . له گه ل ئه وه شا، شه ریکی زور بالایان ئه کرد؛ چونکه بو هیوایه ک بوو بو ئامانجیک !!
له به ر ئه وه، شه رنه که ری و ترسنوکییه ک له ناو هه موو قه لای یچه کانی قه لای دمدا نه ئه بینرا . ئه وه ی
که باری سه رشانی ئه م مه ردانه ی گران کرد بی، بیئاوی بوو؛ چونکه بو شه وی دواپی که ویستیان

شه به یخونیکه تر بکهن و ئاو بهینن، سی چوار کوری لای ئازا هر له سهر پیلانه که ی شهوی به روی عه و دالبه گ رۆیشتن، به لام پاش چند ده قیقه یه ک له دوور که وتنه وه یان له قه لا، هه موویان درانه بهر ده ستریزی تفهنگ و تاقه یه کیکیان نه بی به برینداری خوی گه یانده وه قه لاکه . ئه وانی تر هر له وئ گیانیان سپارد . برینداره که ش هر ئه مه نده ی وت :

- که س نه چئ ... که سی تر مه نیرن بو سهر کانیه که ... پاسه وانیکی زوری لی دانراوه ...

خوله کیهه کانیش سهر کرده یانه .

هر ئه مه ی وت و ئه ویش گیانی سپارد و چوه لای ئاوه له کانی تری .

ئیر تا ئه هات بیئاوی وره ی پی بهر ئه دان . رۆژ تا ئیواری له جهنگابوون . شه و تا به یانیش له خوا ئه پارانه وه رزگاریان کات له م تهنگوچه له مه یه . پیاویکی پیریان له ناوا بوو برادوستی بوو شه وان به گورانییه وه باسی ئه و ژیانه تاله ی خویانی ئه وت به راده یه ک که تا ئیستاش لاوکی کوردستانه . به کورتی پاش مانگیک دهر د و ئازار و خنکاندن، بارانیک باری، به لام بارانیک زور ته نانه ت هه موو چاله وشکه کانی ناوقه لا، به چاله به فره کانیشه وه پر بوو له ئاو . که باران خوشی کرده وه ئه میرخان پرووی کرده سهر داره کانی ده وروپشتی و وتی :

- به بیر من، ئه م ئاوه به شی تا سی مانگی ترمان ئه کات له خوا به زیاد بیت .

"قه ره به گ" دوا به دوا ی ئه و وتی :

- میرم ! ئنجا چاوت له جهنگی کوردانی برادوست بی ... با تیرئاو ببن، بزانه هیچ که سیکیان

گولله به فیرو ئه دات . ئه میرخان زهرده خه نه یه گرتی :

-پراستییه که ی ئه بئ و ابئ؛ چونکه پیوستمان به فیشهک هه یه و ههر خواش ئه زانی ئه م شه په تا که ی بهرده وام ئه بئ؛ چونکه قزلباش ئه وهنده زۆرن دوا بیان ههر نایهت، به لام شه پیک له ریگی شهرفا بیت، ناوی شه هیدانی ون نابئ. له گه ل یه که م نه په ی ئه میرخانا، دهست کرا به ده سترپژ، به شه پ؛ شه پیک که ههر له کورد بوه شیتته وه. سهرداری له شکری دوشمن که ئه م په لاماردانه ناوه خته ی دی و که بۆی ده رکهوت تا ئیستا کفتی بیئاوی بوون، وا باران ئه وهشی بۆ چارکردن به ناچاری بریاری زهوتکردنی قه لاکه ی دا به ههر نرخیک بئ.

هه موو سه رتپ و یاوه رکانی خۆی گرد کرده وه و فه رمانی هه رشی دانئ. هه رشیکی بیگه رانه وه، شه پرکردن تا دوا سه رباز، یان گرتنی قه لا.

به م پییه، به شیوه یه کی سوپایی و له سه ر ریگه یه کی ری کوپیک، سه ربازی پیاده له پشت گالیسکه ی پیچکه داره وه و به دوا لوله ی تۆپ و په یژه ی درێژدریژه وه له هه رچوارلاوه به ره وروری قه لا هاتن. هه رچه نده وه ک گه لای دار لیان ئه کهوت به ده م گولله ی برادۆستییه کانه وه، به لام سهرداری قزلباش فه رمانی دابوونئ ههر که سی بگه ریته وه به دهستی خۆی ئه یکوژی. کاتی که سه ربازه کان زانیان له هه ردوولاوه ههر کوشتنه، ئیتر به ناچاری هه موو هه یزیکیان دایه به رخویان که بگه نه په نادیاوه رکانی قه لا. پاش یه ک مانگی ته واو شه پرکردن به شه و و پۆژ و چادره ه لدان له نزیک قه لاوه و په یژه دانان بۆ سه ر قولله کان و خستنه خواره وه یان له لایه ن کورده کانه وه. پاش یه ک مانگ، ئنجا ئه وه له شکره گه وره یه توانیان بورجی یه که م بروخینن که له ژیر فه رمانی قه ره به گدا بوو و بورجی پیشمه رگه یان پئ ئه وت. به زه بری بوردومان و باروتی تۆپ، شه پرکه ره ئازاکانی ئه و

قه لایچه یه کوژران و شوینه که یان که و ته دهست قزلباشه وه . به راستی کوشتنی قهره به گ برینتیکی
گه و ره بوو کرایه دلّی ئەمیرخان . هەر وه ک گرتنی بورجه که ش و داگیرکردنی له لایه ن قزلباشه وه
بوو به هۆی ماته مینییه کی ناخۆش له لای هه موو شه رکه ره کانی قه لآوه ، به لآم وه نه بی هەر ئەمان وا
له ناخۆشیا بووبن ، به لکوو قزلباشه کانیش به سه ر کوستی خۆیانا که وتبوون ؛ چونکه وه زیری
ئەعزه م " موعته میدودده و له " که سه رداری هه موو له شکری عه جه م بوو ، هەر بو ئەو شه وه ی دوا ی
جه نگی گرتنی بورجه که ی قهره به گ ، کوتوپر مرد و به فه رمانی شاهانه " محه ممه ده گی بیگده لی "
کرا به سه ردار و هات بو گرتنی قه لآ!

هاتنی سه رداری تازه جو ره جولانه وه یه کی تازه ی خسته ناو له شکری عه جه مه وه . له هه موو
لایه که وه که و تنه مه نه نیقه هاویشتن بو ناو قه لآکه . بو مبا وه ک خو ل دئه باری به سه ر کورده کانا .
شاپلیته ی ئاگرینیان ئە کرد به سه ری تیره کانه وه و به جار ی دووسه د سیسه دیکیان لی ئە هاویشتن بو
ئە وه ی پارێزه ره کانی ناو قه لآ خو یان خه ریک بکه ن به ئاگرکوژانه وه و ئە مانیش بکه ونه
بورجرو خاندن . به م پییه ، شه ر گه رم بوو . گه رمه و ناله نالی تو پ تیکه ل به نرکه ی تفه نگ و
بریسکه ی شیر و چریسکه ی شاپلیته ی تیری ئاگراوی و زاقوزریقی منال و نه ره ی شیرانه ی
کورده کان بوو بوو . به م بو مبابارانه قولله به دوا ی قولله دا ، قه لایچه به دوا ی قه لایچه دا ، بورج له
دوا ی بورج ئە پروخینرا و هیزی خو پاراستن که م ئە بوو . له بورجه که ی عه ودالبه گا جه نگ له
ئە و په ریدا بوو . فیان ئە هات و ئە چوو و ئارام و سه ره وتی نه بوو ؛ تفه نگی ئە می دئه گه رته وه و ئاوی

ئه کرد به دم ئه و برينداره وه و بريني ئه پيچا و سندوقه فيشه كي ئه هينايه به رده ميان . له پريكا
گولله يه ك له بهر قولي چه پي عه ودالبه گ كه وت . له كاتيكا كه فيان مه تاره يه ئاوي به دهسته وه بوو
ئه يکرد به ده مي زامداري كه وه، گويي لي بوو عه ودالبه گ بانگي كرد:

-فيان! تا ئيره وه ره!

فيان به په له خوي کوتايه لاي عه ودالبه گ . كه سه يري كرد خوين له قولي فيچقه ئه كات، خيرا
سه رپوشه كه ي سه ري خوي داگرت و دايدري و كه وته پيچانه وه ي . به دم قولي گريانه وه وتي:
-تو خوا له بهر من ئاگات له خوت بي، خوت له سه نگره كه باش قايم كه .

هيشتا له قسه كه ي نه بوو بوو وه كه شلپه ي شتيك هات و فيان كه وت به سه ر عه ودالبه گا . كه
سه يري كرد، گولله يه و بهر سنگي كه وتوو و خوين وه ك فواره هه لئه قولي . بي ئه وه ي گوي بداته
برينه كه ي قولي خوي، تفه نگره كه ي هه لپه سارد و په لاماري فياني دا و داي به سه ر شاني راستيا و
ورده ورده هينايه خواري بيا بو قه لاي نارين . كه په ريزادخاني داكي عه ودالبه گ چاوي به و سنگه
سپيه كه وت و ئه و خوينه سووره گه شه ي پيا ئه هاته خواري، به هه ردوو چه پوك كيشاي به سه ريا
و بانگي لي هه لدا:

-فيان! بووكي ناکامم! كيژي به ئامانج نه گه يشتووم! گولله ي ويل بوو پيته وه نووسا...

ناوقه لاي نارين په شوکا . هه موو ده وري ئه و جيگايه يان دا كه فياني له سه ر پراكيشرا بوو .
عه ودالبه گيش به قولي برينداره وه له ژوورسه ريه وه دانيشتوو و به سوژيكي نائوميديه وه ئه يوت:

-دلدارى پهمانپهروهه رم! قوچى قوربانى كوردستان! نيشانهى خو بهختكردنى كورد! ثيان

گيان چاوپك هه لبره! نهو چاوه جوانانهى كه جاران نهوت چاوى ئاسكن؛ نهو چاوانهى كه له

هه موو كاتىكا پالپيوه نهه رم بوون بو نه به زاندىن و كو لنه دان ... نهو دهسته جوانانهى ئىستا زامى

قو لى نه پىچا بو وا بيهيز بوون؟! گوللهى دوژمن له كارى كردن...

ئىتر له بهر گريانى منال و لاوانه وهى ژنان عهدالبهگ تواناى قسه كردنى نه ما. نه وهندهى پى

نه چوو كه ثيان چاوه كانى هه لبرى رووبه رووى عهدالبهگ و دهستى خسته ناو دهستيه وه و به

زورله خو كردن وتى:

-من نه مويست به بووكينى بيمه قه لاي نارينه وه. نهوا هاتم! نهى خو ت به باوهشى خو ت

نه تهينام؟! نه مه شه ره فيكى گه و ره بوو بو من!

-ثيان گيان! بو هاتى؟ بو لبره لاي داىكم نه مايته وه دوور له شه ر؟!

-وا مه لى! سه ركرده پاله وانه كه م! نهى من نه كوژريم و نهو له تينوا نه خنكى و يه كيكى ترمان

بريندار نه بى، نهى چو ن نه م و لاته جوانه رزگارى نه بى؟!

-گيانى من! با هه ر ئيمه بكوژراينايه ... با من بريندار بوومايه و تو له ژوور سه رم بوويتايه .. بو

وات له خو ت كرد؟! من چى بكه م ئىستا چى؟! چو ن تو لهى نه م خوينه گه شه ت بسينم؟! نهو

گولله نا هه مواره چى بوو بهر نهو سنگه سبييه ت كهوت؟! نهى نه م دلپه خوينا نه نه مه خشلى

بووكينين؟! ثيان گيان!

-دلی خۆت سه خلهت مه که ... من و اچرام به ره و کوژاندنه وه ئه چی ، به لام تۆ بچوو به لای

قه لاکه ته وه ... شهر بکهن ... یان هه مووتان ئه کوژرین، یان سه ره ئه که ون ... تۆله ئه سینن؛ گیانی

قزلباش ده ره ئه هینن، به لام ده خیلتم هه رگیز پشت نه که یته دوژمن .. دوژمن ئامانی نییه .. هه ر

پرووبه پروویان بجه نگی .. باشه عه ودال گیان.

-شهرته په یمان بی تا ئه دریمه بهر گولله، هه ر شهر بکه م و تا گیانم تیدابی خۆم نه دەم به

ده سته وه .

-ئای ئه و سه وزاییه جوانه چیه؟ ئه وه کوردستانه .. ئای له و به هه شته خۆشه ئه و هه موو

گۆلزاره چیه؟ ئه وه ش هه وزی ئاو و فواره یه .. ئه و کۆتره سپیه جوانانه .. گوی بگرن ئه خوینن ..

ئه وانه ش په رین له ناو ئاو هه که دا هاتوون بۆ لای .. من .

ئهمه ی وت و گیانی سپارد .

شیوه نیکی به کۆل ده ست پی کرا له سه ر لاشه ی فیانی جوانه مه رگ .

عه ودال به گ به دەم فرمیسکه وه هه ناسه ییکی هه لکیشا وتی :

-ئهی شوخی ئازا ! به و خوینه گه شهت که ئیستا پرژا، به رهنگی ئالی برینی سنگت، به

مه ردایه تی ناو کۆری جه نکت، په یمانت ئه دەمی .. په یمان به و گیانه پاکه ی سپاردت که ماوه

نه دەم گولله یه کم به فیرۆ بچی . یه کوحه وت تۆله ت بسینم تا گیانم ده ره ئه چی و پیت شاد ئه بم ئهی

بووکی خویناوی کوردستان!

له و قسانه بووه وه . يه ك دوو پياو چوونه ژيربالی و بردیانه دهره وه . ئه ویش راست خوی کوتا بو
سهره وه بو قه لاکه ی خوی . دهستی دایه وه تفهنگه که ی و نیشانی خوی گرت له دوژمن . يه کی
به سهر په یژه وه ، يه کیک به سواری ، يه کیکی که له پشت لووله ی توپه وه ، يان له پشتی گالیسکه وه ،
يه ک يه ک ئه یخستنه خواری . ئاگای له هیچ نه ما بوو ، تو له نه بی . تو له ی فیان . ته نانه ت ئاگاشی
له وه نه بوو که وا به رودوا پیاوه کانی لای خوی که له سهنگه ره که دا له گه لیان بوو زوریان نه ماون و
يه که يه که کوژراون و ماوه خوش بووه بو دوژمن که به په یژه سهرکه ون بو سهر قه لاکه . ههر
ئه وه نده ی زانی زریکه يه ک هه لسا له يه کی له پیاوه کانی :

-عه ودالبه گ کوژرای .

که ئاوری دایه وه سهیری کرد يه ک پیاوی به ساغی نه ماوه ته وه ، ئه وه یان نه بی که زریکاندی ،
ئه ویش برینداره و خوله کیهه کانی ناپاکیش به شیریکه وه ویستویه تی له پشته وه ئه و بکوژی به لام
ئه و زریکه يه رایپه راند . دهستی دایه شیره که ی و له کالانی دهرکیشا و پرووبه پرووی خوله وه ستا و
وتی :

-ئه ی ناپاکی خو فرۆش ! شهرت بی ئیستا دهردیکت بده می به خه ویش به خه یالنا نه هاتبی ...

تو له ی هه زاره ها جوانی وه ک فیانت لی بسینم و بتکه م به نمونه بو هه موو خائینیک .

-بزانه چونت ئه نیرم بو لای فیان .. دیاره بووکه که ت کوژراوه بو یه وا په ریشانی .

دهستیان کرد به شه ره شیر . به دهم ئه وه وه له پلیکانه کان ئه هاتنه خواری . له دوایله یا عه ودالبه گ

به ده سیکی شیره که ی خوله ی توند کرد له دیواره که ، ئاره قی شین و موری پی کرده وه ، به لام ناپاکه

له ژیرهوه قاچی بهرز کردهوه دای به سهر سنگی عهدالبهگا و دای به زویا .پیش نهوهی شیرهکهی بکا به سنگیا، نهو وهک کیچ راپهپری و کهوتنه جهنگ .نهوهندهی پی نهچوو که خولهکیهکانی له پرتاوی شیروهشاندنیکا بو سهرسنگی عهدالبهگ، شیرهکهی چوو بهو دیوارهدا که عهدالبهگ پشتی پیوه نابوو، بهلام شیرهکهی عهدالبهگ چوو به ورگی خولهی کونه نوکهریا و به لادا هات .شیرهکهی دهرهینایهوه و به پشتینهکهی خوله سپری و نهیویست سهرکهوی بو قه لایچهیهک که ئاودالبهگی تیا بوو .نهیزانی زوری بورجهکان پرووخینراون و عهجهم هاتونهته ژووری قه لاکانهوه .وهختیکی زانی، تهقهی گوللهیهک هات و ئازاری به پشتی گهشت .که ئاوری دایهوه بوی دهرکهوت نهمه گوللهی قزلباش بوو پیکای له پشتهوه .ههناسهیهکی هه لکیشا و فیانی بیر کهوتهوه که له سهرمه رگا پیی نهوت:

-پشت مه که ره دوژمن.

ئیتیر پالی دا بهو پلیکانهیهوه و خوړخوړ خوین له پشتی تافه تافی بوو .که سیش ئاگای له کهس نه بوو .نهوهندهی زانی قه لاکه ی پشتیهوه ههرهسی هینا به بومباران و کهوته ژیرییهوه .ههر نهوهندهی له دم هاته دهر:

-هاتم فیان گیان! هاتم بو لات به بهرگی خوینینهوه .به لام گهلی کورد خوینم ون ناکات.

لهم کاته دا که وا قه لای دمدم به رهو پروو خاندن نه چوو، سهرداری عهجهم بیستی که "مه لا نهحمه دی بادینانی" به سی ههزار سوارهوه به ریویه بو یارمه تی کوردانی ناوقه لا .له بهر نهوه،

عهجه مه كان ويستيان پيلان به كار بهينن، داوايان له ئه ميرخان كرد كه ته تسليم بئ، به لام ئه مير
وه لامى ئه مه بوو:

-تا تهرمه كه مه نه به نه دهري، ده رگاي قه لا بو دوژمن ناكه مه وه.

-باشه! با شهر بوه ستينين و پيك بين!

-به مه يان رازيم به و شهرته ي قه لاكم له گه لا چاك بكره ته وه و هر به ده ست خو مه وه بميني

و چه ته ي جه لاليش له كوردستانا نيشته جي نه بي.

-باشه فرمون با بينوسين و موري كه ين.

ئه ميرخان ته نيا قه لاي ناريني به دهسته وه مابوو. جگه له وهش، بهم هاتنه ي مه لاي باديناني

نه زانيوو. له بهر ته وه، له سهر ته و مهرجانه پيكه اتن و به چهك و شير و تيري ته واويانه وه هاتنه

خواري له باره گاي "محهمه دبه گي بيگده لي" يا سه نه ديان نووسي و موريان كرد. سه رداري

عه جه م به چند سواريكا نمونه يه كي سه نه ده كه ي به ئيمزاي ئه ميرخان نارد بو مه لا ئه حمه دي

باديناني كه ئه ركي هاتن نه كيشي. وا جهنگ به رپا بوو و ئاشتي كه وته به ينه وه. هر ته وه ونده

ئه مه يان جي به جي كرد، چند پياويكيان ناره ته و چادره ي كه هه ندي له سه رداره كاني برادوستي تيا

بوو داوايان لي كردن كه چه كه كانيان له خو يان بكه نه وه دنيا گهرمه و ماندوو ئه بن، به لام ئه م

مه ردانه تي گه يشتن كه ئه مه داوه بو يان ئه ينه وه. ته وه نده ي پي نه چوو كه ناچار بوون له ناو

جه رگه ي له شكري دوژمنا ده ست بده نه وه شير و پرو به پروي يه ك شه ريكي قاره مانانه بكن.

هر چه نده زوريان لي كوشتن، به لام زوربوون له دوايي نه هاتن. له ئه نجاما، سه رپا له

ئه‌میرخانه‌وه تا هه‌موو سه‌رداره‌کان و پیاوانی برادۆست مه‌ردانه کوژران و زینده‌وه‌ریان لی
ده‌رنه‌چوو؛ چونکه قزلباشییه‌کان سلیمان له کوشتنی ژن و منالیش نه‌ئه‌کرد.

به‌م پینی، قه‌لای دمدم که نیشانه‌ی مه‌ردایه‌تی و قاره‌مانی "موکری" ی بینی، له کو‌تاییدا لاشه‌ی
پیروزی ئه‌و شه‌هیدانه‌شی گرت‌ه‌ باوه‌ش و له خاکه‌ ره‌نگینه‌که‌یا، هه‌ر به‌ جله‌ خویناوییه‌کانیانه‌وه
شارانه‌وه.

به‌لی، له خاکی کوردستانا نیژران، نیشانه‌ی کو‌لنه‌دان و جه‌نگاوه‌ریتی نه‌ته‌وه‌ی کورده‌ له پیناوی
ئازادی کورد و کوردستانا.

سلیمانی: ۹۵۸۹/۱۰

